

ד"ר ואן סטרטן "מציאת דרכים לשיפור הביצועים והתנאים של רפתות ישראל"

ראובן זלץ

**פרס הוקרה על שם אברהם קמרון
לחוקרים מצטיינים בתחומי
החקלאות בארץ, הוענק השנה
לד"ר ואן סטרטן מהחקלאית על
חקר התפרצות מחלת הברוצולוזיס
בדרום הארץ בשנת 2015.
פרופסור אברהם קמרון היה וטרינר
ומדען בעל שם עולמי בתחום
"מחלת הפה והטלפיים והחיסון
• כנגד כלבת"**

ד"ר ואן סטרטן נחשב לאחד מבעלי המקצוע הטובים בתחומו. הוא עבד 13 שנים כווטרינר בשדה, באזור הדרום ודרום הר חברון. כיום מנהל מחלקה של רפואת עדר ואפידמיולוגיה ב"החקלאית". בחודש שעבר קיבל את פרס קמרון שניתן פעם בשנה מטעם העמותה להנצחת פרופסור אברהם קמרון שהיה ממייסדי התחום הווטרינרי בארץ. הד"ר לא שש להתראיין אך לאחר שהתברר כי שנינו מבאר שבע ובעלי עבר מדברי ולאחר מאמצי שכנוע לא פשוטים, ניאות לשתף פעולה, בקטנה. הוא איש עסוק מאוד, המקדיש את זמנו למציאת דרכים לשפר את ביצועיהם ותנאיהם של הפרות והרפתנים הישראלים.

מחלות עכשוויות בבקר הישראלי?

"מבחינת מחלות זיהומיות אנחנו במצב בעייתי כי ישראל בצומת בין אסיה אפריקה ואירופה. יש מחלות כמו קטרת העור שהיתה ידועה רק באפריקה ובפעם הראשונה שהתגלתה מחוץ לאפריקה זה היה בישראל. למרות שהמחלה לכאורה נעלמה אנחנו עדיין ממליצים לחסן באזורי סיכון. והמחלה השניה שכעת מתמודדים איתה זה הפה והטלפיים שקיים חיסון חובה".

תוכל לספר על הפרס שקבלת?

"הפרס הוא על העבודה בעקבות התפרצות מחלת הברוצולוזיס שהתגלתה אוקטובר 2015 ברפת גדולה בדרום הארץ. ואז בעצם הרופא הראשי שלנו ביקש שאעזור בחקירת האירוע. לפי הנתונים שלנו נראה כי ההתפרצות החלה

ד"ר ואן סטרטן עם מזכירת המחלקה, ציונה אביכזר

לכך, ב"החקלאית" ובבית הספר לוטרינריה מתנהל מחקר על האפידמיולוגיה של מחלות זיהומיות ופיתוח תרכיבים חדשים.

ומה עם הטרנד הנפוץ של שתיית חלב לא מפוסטר?

"שמח ששאלת, זה טרנד מאוד מסוכן לשתות חלב לא מפוסטר, מכל בעל חי זה עשוי לגרום להידבקות במחלות ולא רק בברוצלה". ▲

לא להכניס סוחרים לתחומי הרפת, כמה שפחות מבקרים, ניקיון והיגיינה

מחלקת רפואת העדר

ד"ר מיכאל ואן סטרטן עומד בראש מחלקת רפואת העדר המחלקה מונה 7 אנשים, מזכירה, גב' ציונה אביכזר, שני רופאי צוות חדשים במסלול הכשרה: ד"ר שני שיינר וד"ר עומר קליין, ו 4 רופאים וותיקים: ד"ר שמוליק ברוקשטיין, ד"ר אילן דגוני, ד"ר דוד שרונר. לצורך ביצוע הביקורים שלנו ברפתות, אנשי המחלקה נעזרים גם בעבודתם של שני יועצי ההזנה הקלינית של "החקלאית" ד"ר חן גילד וד"ר אסי קוצר, הנותנים ייעוץ בתחום ההזנה. אנשיה נעזרים לעיתים גם ביועצים אחרים מ"החקלאית", ונמצאים בקשר מתמיד עם הרופא הראשי של "החקלאית", אשר מגיע לשיבות הצוות של המחלקה, מתעדכן לגבי הנעשה בה ותורם מניסיונו המקצועי הרב ומהכרתו את הרפת הישראלית. צורת העבודה, הכוללת הפקת הנתונים ע"י רופאי "החקלאית" והרפתנים בשטח, הקלדתם בתוכנת ניהול העדר, ניתוחם, הסקת המסקנות מהם והצגתם ברפת ייחודית למחלקה ומעוררת עניין רב בארצות רבות בעולם, בעיקר כאלו עם רפתות מתקדמות בהן קיימים חיישנים שונים הקולטים ורושמים נתונים מהפרה הבודדת. אחת הסיבות שהשיטה היא ייחודית לארץ ול"החקלאית" ולא מצליחה לקום בשלב זה במקומות אחרים בעולם, היא ההתנגיחות לטובת העניין מצד הרפתנים וגופים שונים בענף: ללא שיתוף פעולה מצד הרפתנים, רופאי השדה והתאחדות מגדלי הבקר ובעיקר אנשי "נעה", המערכת לא יכולה הייתה להתקיים ועל כך אומר ד"ר ואן סטרטן "אני מודה לכל אותם אנשי מקצוע הפועלים בשיתוף פעולה איתנו למען הצלחת המטרה". ▲

לפחות 5 חודשים קודם. אנחנו הגענו למסקנה הזו מכמה סיבות: כשאנחנו הגענו לרפת היו מעל 100 פרות נגועות. זו אינדיקציה שהמחלה הסתובבה שם כבר, וכשהלכנו אחורה בזמן גילינו שכבר במאי 2015 הפילו 5 עגלות אשר בדיעבד התברר כי 3 מהן הפילו בשלב מאד מתקדם של ההיריון והיו נגועות במחלה. בנוסף לכך, ניתן היה לראות כי אופי ההפלות בעדר השתנה והעיד על אפשרות למחלה".

תוכל לפרט על המחלה מנקודת מבטך למרות שכבר דובר בה רבות?

"יש בעיקר שני מיני ברוצלה רלוונטיים לבקר, הראשון, ברוצלה אבורטוס שהוכחד מהארץ בשנות השמונים והחיסון נגד המין הזה היה חיסון חובה במשך שנים עד סוף 2013. הסיבות להפסקת החיסונים, ניהול סיכונים במשרד החקלאות והסיבה העיקרית, ההבנה שהחיסון כנראה לא יעיל כנגד המין השני של ברוצלה, ברוצלה מליטנזיס. מין זה נפוץ יותר במעלי גרה קטנים אך גרם בעבר להתפרצויות של ברוצלוזיס בעדרי בקר לחלב מחוסנים כנגד ברוצלה אבורטוס". ד"ר ואן סטרטן מגלה כי חלה בשנת 95 בברוצלוזיס מעדר שהיה מחוסן וטופל באנטיביוטיקה. "זו מחלה נוראית, מגוון הסימנים נרחב. מחוסן עולה ויורד, כאבי ראש, ועד לדלקת באשכים, מפרקים ודלקת בקרום ובשרירי הלב. החיסון עצמו מסוכן לבני אדם, בקיצור זו מחלה קשה מאד".

חשוב לציין כי היו מקרים בעבר שלא היו תסמינים בבקר שחלה בברוצלה מליטנזיס והמחלה לא אובחנה אלא עד הידבקות בני האדם. הפרס ניתן לאחר שעבודת המחקר של ד"ר ואן סטרטן ושותפיו מהשירותים הווטרינריים, המכון הווטרינרי ו"החקלאית" הראתה כי יש תסמינים לברוצלה מליטנזיס בבקר והחידק גורם להמלטות מוקדמות והפלות בשלב מאוחר של ההיריון. הגילוי הגדול ביותר והמשמעותי, התברר כי החיסון נגד ברוצלה אבורטוס יעיל גם נגד הדבקה טבעית בברוצלה מליטנזיס. ד"ר ואן סטרטן "יש לגילוי זה משמעות גדולה גם בארצות נוספות שביערו את ברוצלוזיס אבורטוס בבקר, וברוצלה מליטנזיס נפוצה בבעלי גירה קטנים. בארץ למרות הממצאים החליטו שלא להחזיר את החיסון לשימוש מאסיבי. כיום הרפת היחידה בארץ המחוונת היא הרפת בה אירעה ההתפרצות, כחלק מתוכנית ביעור המחלה. חשוב לי לומר כי אני תומך בהחלטה של השירותים הווטרינריים שלא להחזיר עדיין את החיסון עד שנדע בבירור את ההשלכות של החיסון בעדר נגוע, בעיקר לגבי האבחון. כי בפרה מחוסנת אין אפשרות לאבחן את המחלה". 3 הסיבות שבגינן הוא תומך באי החזרת החיסון א. עדיין לא ברור לנו איך המחלה התפרצה בעבר בעדרים מחוסנים ב. החיסון מסוכן לבני האדם ג. הוא מפריע לאבחן המחלה. ד"ר ואן סטרטן מסיים את דבריו ואומר "מה שחשוב לי להדגיש זה שיתוף הפעולה בין כל הגופים הרלוונטיים: הלשכה הווטרינרית בדרום, הרופא המטפל של "החקלאית", והמעבדה של המכון הוולקני, כולם נתנו יד ועזרה".

ומה בעתיד?

מבחינת מניעת מחלות זיהומיות, "בטיחות ביולוגית זה תמיד הכרחי. לא להכניס בקר זר לעדר, לא להכניס סוחרים לתחומי הרפת, כמה שפחות מבקרים, ניקיון והיגיינה". בנוסף